

Nr 2

Utlåtande i anledning av väckta motioner angående information om sociala förmåner samt om samhällets verksamhet m. m.

Till allmänna beredningsutskottet har hänvisats följande motioner om viss informationsverksamhet m. m., nämligen:

1. de likalydande motionerna I: 78 av fru *Elvy Olsson* och herr *Johan Olsson*, samt II: 105 av herrar *Gustavsson* i Alvesta och *Elmstedt* vari hemställes, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning angående förbättrad information om de sociala förmånerna;

2. de likalydande motionerna I: 372 av fru *Hamrin-Thorell m. fl.* samt II: 468 av herr *Mundebo m. fl.*, vari föreslås, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om utredning rörande en utökad social informationsverksamhet;

3. de likalydande motionerna I: 375 av herr *Arne Pettersson* samt II: 466 av herr *Lindahl* och fru *Skantz*, vari föreslås, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att samhällsinformationen, dess omfattning, inriktning och utformning blir föremål för en skyndsam utredning.

Utskottet har beslutat upptaga motionerna till gemensam behandling.

I motionerna I: 78 och II: 105 framhålles bl. a. att reformpolitiken lett till att de bestämmelser den enskilde har att sätta sig in i vuxit i antal och blivit alltmer komplicerade och att de tätt återkommande ändringarna bidragit till att många vet alltför litet om socialförsäkringar och andra förmåner. Den enskilde kan härigenom komma att gå miste om rättigheter som tillkommer honom. Brister förekommer även i den kommunala handläggningen av socialförsäkringsärenden beroende bl. a. på att nämnderna kan vara så hårt belastade med arbete att de inte i detalj kan följa varje förändring av bestämmelserna. En ökning av de sociala nämndernas resurser och bättre utbildning av förtroendemännen är nödvändig. Härutöver måste krävas en omfattande information till allmänheten. Detta problem har accentuerats genom den ökande invandringen. Informationen bör omfatta inte endast de ekonomiska förmånerna utan även de sociala nämndernas möjligheter att vidtaga åtgärder.

Den av Försäkringskassaförbundet i samarbete med riksförsäkringsverket bedrivna annonskampanjen omkring årsskiftet 1966/67 om de förändrade sjukförsäkringsförmånerna är ett bra exempel på hur en informationsdrive kan tillgå. Vissa försäkringsbolag har utgivit broschyrer och skrifter

Bihang till riksdagens protokoll 1967. 11 saml. Nr 2

om de sociala förmånerna. Liknande skrifter borde kontinuerligt och automatiskt lämnas allmänheten. Dessutom borde TV och radio utnyttjas bättre.

Frågan om social informationsverksamhet aktualiserades även vid fjolårets riksdag. Utredning tillstyrktes i yttranden av bland andra riksförsäkringsverket, statskontoret och 1961 års sjukförsäkringsutredning.

I motionerna I: 372 och II: 468 hänvisas likaså till riksförsäkringsverkets och Försäkringskassaförbundets annonskampanj som exempel på god upplysning och understrykes risken för den enskilda att på grund av bristande information gå miste om förmåner. Allmänhetens behov av information och rådgivning gäller emellertid även frågor av mera personlig art, och det ankommer på de kommunala socialnämnderna att lämna hjälp också i sådana angelägenheter. Allmänheten känner ofta icke till detta och nämnderna saknar för övrigt i många fall resurser för ändamålet.

I övrigt anföres i huvudsak samma kritiska synpunkter på den nuvarande informationsverksamheten som i motionerna I: 78 och II: 105. Det framhålls vidare bl. a. att den sociala informationen är väl utbyggd i ett flertal länder. Information bör ges på olika sätt t. ex. genom filmer, broschyrer, annonser och individuell rådgivning. Annonsering i dags- och veckopress bör ske i större utsträckning.

Motionärerna erinrar avslutningsvis om förra årets riksdagsbehandling av frågan. En parlamentariskt förankrad utredning bör tillsättas.

I motionerna I: 375 och II: 466 uttalas bl. a. att intresset för samhällsinformationen ökat och att vissa kommuner och landsting på ett berömvärt sätt förstått dess stora betydelse. Allmänna beredningsutskottet har i sitt ulåtande nr 9/1966 bl. a. anfört att starka skäl finns för att samhällsinformationen utbygges och effektiviseras.

Informationens uppgift är att ge varje medborgare den information han behöver när han behöver den och på ett sådant sätt att den verkligen når fram och förstås. Man får intrycket att staten inte har sammanställt och utformat sin information med hänsyn till dem som skall ha den utan på grund av bristande kännedom om moderna metoder låtit varje institution svara för sina egna uppgifter, som de behandlat från sina mer eller mindre fackmässiga synpunkter. Den enskilde medborgaren har en självklar rätt att veta hur samhället fungerar. Antalet förändringar årligen är stort och kan gälla sådana saker som ökad social service, kommunsammanslagningar, nya lagar, nya skatter, nya förmåner.

Beträffande motiveringarna i övrigt får utskottet hänvisa till motionerna II: 105, II: 468 och II: 466.

Utskottet

I förevarande motioner föreslås utredningar angående förbättrad information om de sociala förmånerna (I: 78 och II: 105), om en utökad social informationsverksamhet (I: 372 och II: 468) samt om samhällsinformationen, dess omfattning, inriktning och utformning (I: 375 och II: 466).

Den samhälleliga informationsverksamheten har, särskilt under de senaste åren, kritiserats i olika avseenden. Kritiken har gällt sådana förhållanden som att dagspressens möjligheter att sprida upplysning icke skulle utnyttjas i tillfredsställande omfattning och med effektiva medel, t. ex. betald annonsering, att informationen genom etermedia och film kan göras effektivare etc. Det har också påtalats exempelvis att de sociala nämnderna ofta icke är rustade för sina uppgifter som organ för rådgivning och information i personliga angelägenheter och att familjerådgivningen ännu icke nått tillfredsställande omfattning.

Spörsmål om samhällsinformationen har vid upprepade tillfällen behandlats av riksdagen, senast vid förra årets riksdag, då ett antal motioner i dessa frågor väcktes, och vid årets riksdag. Sålunda handlades av allmänna beredningsutskottet förra året (utlåtande nr 9/1966) motioner angående utredning om ökad social informationsverksamhet och om översyn av den statliga pressinformationen. Utskottet hänvisade bl. a. till en utredning som pågick inom statskontoret i samråd med riksrevisionsverket rörande den statliga publikationsverksamhetens finansiering. Utskottet framhöll sammanfattningsvis angelägenheten av att sedan denna utredning avslutats Kungl. Maj:t vidtager åtgärder för att föra frågan om en förbättrad samhällsinformation vidare. Utskottets förslag att riksdagen skulle ge Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört bifölls av riksdagen.

Vid 1966 års riksdag behandlade vidare konstitutionsutskottet (utlåtande nr 26/1966) ett antal motioner, vari upptagits bl. a. dels spörsmålet om att genom åtgärder från statens sida förbättra dagspressens ekonomiska villkor, dels frågan om annonsering i dagspressen som ett medel för den samhälleliga informationen. Utskottet underströk att de båda frågorna hade ett nära inbördes samband och framhöll att både stat och kommun borde intensifiera och förbättra sin information. Utskottet ansåg en allmän och förutsättningslös utredning böra ske om generellt verkande åtgärder från det allmännas sida för att förbättra dagspressens ekonomiska villkor. Vid denna utredning borde frågan om den samhälleliga informationen genom pressen särskilt beaktas. Riksdagen biträdde utskottets förslag att begära en utredning.

Chefen för justitiedepartementet har helt nyligen i första kammaren till svar på en fråga om tidpunkten för tillsättning av den begärda utredningen förklarat bl. a. att arbete påginge med färdigställande av direktiv för ut-

redningar dels om förbättring av dagspressens ekonomiska villkor och dels om en utbyggnad och effektivisering av samhällsinformationen. Arbetet komme att avslutas när statskontoret redovisat sin utredning om publikationsverksamhetens finansiering, vilket beräknats ske i februari 1967.

Då motionärernas önskemål om utredningar således kan förväntas bli tillgodosedda inom den närmaste tiden och motionerna får anses besvarade härmed finner utskottet inte anledning till annan hemställan än,

att motionerna I: 78 och II: 105, I: 372 och II: 468 samt I: 375 och II: 466 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 15 februari 1967

På allmänna beredningsutskottets vägnar:

HARALD J. SKOGLÖSA

Närvarande:

från första kammaren: herrar Möller, Sörlin, Oscar Carlsson, Axel Kristiansson, Hedlund, Nyman, fru Elvy Olsson*, herr Helge Karlsson, fru Diesen, fru Hamrin-Thorell och herr Blomquist*;

från andra kammaren: fru Eriksson i Stockholm*, herr Skoglösa, fru Jäderberg, herrar Svensson i Kungälv, Lundmark, Haglund, Larsson i Borby, Nilsson i Bästekille, Hyltander, Andersson i Örebro, Nilsson i Agnäs och Wiklund i Härnösand.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.